

Beeldenroute Heerlen Totaal

De route begint op het Pancratusplein Noord achter de kerk bij de Schelmentoren. Bij Pancratusplein 39

D'r Kuëb va Heële is verzonnen door Mathieu Kessels (1858 – 1932), of is de kern van het verhaal toch misschien waar? Kessels beweerde dat hij, de hoogbejaarde Kuëb (Jacobus) begin twintigste eeuw tegen kwam in Welten, met hem aan de praat raakte en vervolgens zijn verhalen heeft opgeschreven en later zelfs gepubliceerd. D'r Kuëb va Heële was een soldaat in het leger van Napoleon. Veel hooggeplaatste Franse militairen kenden hem, zelfs Napoleon behoorde tot zijn kennissen. Zijn oorlogshandelingen zijn stuk voor stuk ongelooflijk heldhaftig te noemen.

Sinds 1971 staat er een bronzen standbeeld van D'r Kuëb va Heële op het voormalige Kerkplein, nu Pancratusplein noord. Het beeld is gemaakt door Vera van Hasselt (1924 - 2014). Een boek, een beeld, een lied (hij wordt o.a. bezongen in het Heerlens volkslied) en een regiment. Op 1 april 2003 is het "Garderezjiment Kuëb va Heële" opgericht en officieel door de burgemeester geïnstalleerd.

Meer informatie: <http://www.garderezjiment.nl> hier kun je ook de tekst van het boek downloaden.

Loop in westelijke richting, naar de kerktoren toe.

Boven de noordelijke ingang van de Sint Pancratuskerk staat een klein en kleurrijk beeldje.

Het is Jacobus de Meerdere, de patroonheilige van de Santiago Pelgrims (mensen die naar Santiago de Compostella lopen, in het noorden van Spanje). Jacobus de Meerdere is herkenbaar aan de pelgrimsstaf en de Jacobusschelp op zijn hoofd. Heerlenaar Peter Schunck heeft het beeld speciaal voor deze kerk laten maken door onze stadgenoot, de beeldhouwer Sjaak Teunissen.

Aanleiding voor deze schenking was de goed verlopen pelgrimstocht die Peter en zijn vrouw Marlène in 2012 vanuit Heerlen hebben gelopen. Na

haar overlijden van Marlène heeft Peter de route in 2015 nog eens gelopen.

Het beeldje is ingezegend door Bisschop Frans Wiertz die lange tijd pastoor/deken is geweest in de Sint Pancratiuskerk.

Sindsdien kun je in de kerk een speciale stempel in de pelgrimspas zetten als je in Heerlen aan de Camino begint of via Heerlen loopt.

Loop om de kerktoren heen OF er doorheen.

Boven de zuidelijke ingang van de Sint Pancratiuskerk in Heerlen is het beeld van Maria met kind te zien van kunstenaar Charles Vos. Het beeld is in 1950 geschonken door Chris(tina) Dohmen Schunck en geeft blijk van een goede relatie tussen de Heerlense geestelijkheid en de firma Schunck in die tijd.

Op het Pancratiusplein, bij de ingang van de kerk, staat het bronzen beeld van Mgr. Peter Joseph Savelberg (1827 - 1907) met twee kinderen, gemaakt in 1964 door Mari Andriessen (1897 - 1979)

Pater Savelberg was kapelaan in de Pancratiuskerk en oprichter van de congregaties De Kleine Zusters en De Broeders van de Heilige Joseph. Hij was oprichter van de Vincentiusvereniging in Schaesberg en van het gasthuis voor onbemiddelde wezen in de gasthuisstraat. Samen met Dokter de Wever heeft hij in 1904 het Sint Josephziekenhuis aan de Putgraaf opgericht.

Loop van hieruit naar de ezel. Dat is in de richting van de Akerstraat (richting café Bracke)

Ter gelegenheid van het 4 x 11 jarig bestaan van de carnavalsvereniging De Winkbülle werd op 23 februari 1992 het beeld van "d'r lachende eëzel" onthuld door burgemeester Piet van Zeil. Het beeld van de Heerlense kunstenaar Cyriel Laudy (1960) staat op het Pancratiusplein te Heerlen en is voorzien van het opschrift: " De Winkbülle en luu van vasteloavesgek Heële iere d'r lachende eëzel"

Loop verder de Akerstraat in en ga rechtsaf de Uilegats in.

Deze bronzen Uil is in 1981 gemaakt door Alphons Bemelmans (Maastricht 1938).

Het beeld is onthuld ter gelegenheid van de opening van het vernieuwde winkelerf. De openingshandeling werd op 20 maart 1982 verricht door staatssecretaris Piet van Zeil (later burgemeester van Heerlen)

Om beschadiging te voorkomen is het beeld bij de sloop van het C&A pand naast Kneepkens en de daaropvolgende bouw van de appartementen verplaatst naar de Heldevierlaan. Op aandringen van de bewoners en winkeliers is het weer teruggeplaatst bij de Uilegats.

De straatnamen Uilestraat en Uilegats zijn niet afgeleid van de diersoort maar hebben te maken met het feit dat er in de Uilestraat heel veel pottenbakkersovens zijn gevonden uit de romeinse tijd. De Heerlense Uilestraat dankt zijn naam aan deze vondsten (ölles = potjes).

Ga rechtsaf (Dr. Poelsstraat) en dan linksaf (Geleenstraat) tegenover huisnummer 38 staat de "mijnwerker".

De mijnwerker is een beeld van de Maastrichtenaar Frans Gast (1927-1986) en staat sinds 1976 voor het gemeentehuis aan de Geleenstraat in Heerlen.

Het beeld was een inzending voor een prijsvraag in Kerkrade, waar hij tot zijn grote spijt niet de eerste prijs behaalde. We zien een mijnwerker die bovengronds komt uit de duisternis en zijn ogen beschermt tegen het felle zonlicht.

Kijk omhoog!

Hoog aan de gevel van het gemeentehuis zien we het beeld van Sint Pancratius met wapenschild, het beeld is gemaakt door Charles Vos uit Maastricht (1888 - 1954). Het dient als vlaggenstokhouder die met de bouw van het Heerlens gemeentehuis is geïnstalleerd aan de kant van de Geleenstraat

De liedjesschrijver Wiel Knippa heeft in 1948 een gedicht geschreven over dit beeld dat eindigd met de stoffe:

En t 's nachts wen der wink jiegt durch de sjtroate
En Hehle liekt sjtil en gans verloate
Dan huurt me t beeld noch ummer zage "Ich bin trots, dat ich t wape va Hehle maag drage".

Ga verder in de Geleenstraat. Tegenover de Honigmannstraat staat de "fotograaf".

Het beeld van de Fotograaf is in Heerlen achtergebleven na de expositie "Alledaagse mensen bezoeken Heerlen". Deze expositie in de openbare ruimte werd georganiseerd door de stichting "Vrouwen laten Heerlen glimlachen" .
60 levensgrote beelden van mensen werden in 2008 op diverse plekken in de stad geplaatst. De kunstenares, Christel Lechner (Iserlohn 1947) heeft dit betonnen beeld gemaakt en beschilderd.

15 meter verder in de Geleenstraat

De Mikadostokjes aan de wand van de parkeergarage aan de Geleenstraat stellen de landen voor van de Europese Unie in 1991. Ieder land heeft zijn eigen stokje te herkennen aan de nationale kleuren van het betreffende land.

Dit werk met de titel Mikado is in 1991 gemaakt door Jules Claes (1947)

Keer om!

Op de hoek van de Geleenstraat met de Honigmanstraat vinden we aan de gevel van de vierde verdieping het beeld van Sint Hubertus, gemaakt door Charles Vos (1888 - 1954). Het beeld is gemaakt in 1933, het bouwjaar van het pand (Architect Jac Marcus).

Afgebeeld zijn naast Sint Hubertus, de bisschopsmijter en een wapenschild met de Maastrichtse ster als herinnering aan het feit dat

Hubertus bisschop van Maastricht geweest is. Op de sokkel staan de letters CH.V. (Charles Vos).

Ga rechtsaf (Raadhuisstraat)

Aan de zijgevel van het gemeentehuis staan twee grote hardstenen zuilen die met de bouw zijn aangebracht als verwijzing naar het Romeins verleden van Heerlen. Een aantal meter noordelijker liep de Via Belgica de weg van Boulogne sur Mer naar Keulen.

35 meter verder staat de Coriovallumzuil.

De Coriovallumzuil dateert uit 1964 en is gemaakt door kunstenaars Harings en Hoefnagels. Deze zwart marmeren monoliet staat op de hoek van de Coriovallumstraat en de Raadhuisplein en symboliseert de plaats waar vier Romeinse wegen (heirbanen) samen kwamen en waar Coriovallum (Heerlen) is ontstaan.

De bestrating bij de zuil stelt het kruispunt voor.

Op de zuil staan de namen van de wegen ingegraveerd, zowel de latijnse als de nederlandse naam.

- 1) Van CORIOVALLUM (Heerlen) via THEUDURUM (Tudderen) naar COLONIA TRAIANA (Xanten).
- 2) Van CORIOVALLUM via JULIACUM (Jülich) naar COLONIA AGRIPINA (Keulen).
- 3) Van CORIOVALLUM via AQUAE GRANNI (Aken) naar AUGUSTA TREVIRORUM (Trier).
- 4) Van CORIOVALLUM via TRAIECTUM (Maastricht) en ATUACA (Tongeren) naar GESORACUM (Boulogne).

Even rechts en dan weer terug.

De Zwarte Poort aan de Coriovallumstraat is een kunstwerk van Kees Wevers (Hoensbroek 1949 - 2008) uit 1987.

De vierdelige poort van 15 à 20 cm dik en 4 meter hoog staal is beschilderd met donkere metallic lak en stelt een mijnsteenbberg voor die

de binnenplaats afsluit van de drukke buitenwereld. Er moet eerst een berg verzet worden om de rust van het binnenplein te ervaren.

Als u weer terug bent Oversteken en rechtdoor naar het Heilig Hartbeeld (Temsplein).

Het bronzen Heilig Hartbeeld op het Temsplein dat in 1922 gemaakt is door Toon Dupuis is in oktober 1924 door deken Nicolaye officieel onthuld en ingewijd. Het Temsplein is een beschermd stadsgezicht en het beeld is sinds 1999 een rijksmonument.
De natuurstenen sokkel is ontworpen door architect Dirk Roosenburg.

Ga rechtsaf (Deken Nicolayestraat) en dan weer rechts (Kruisstraat).

Op de hoek van de Coriovallumstraat en de Kruisstraat staat een groot industrieel kunstwerk (omhoog kijken) van staal met de titel "De Griffioen". Het is in 1987 gemaakt door Gerard Hali (1956). Een griffioen is een fabeldier dat de macht over twee rijken symboliseert: over de aarde (het lijf van een leeuw) en over de hemel (de vleugels en kop van een adelaar).

Midden op de rotonde zien we het beeld van een dikke dame die ook deel uitmaakte van de expositie "Alledaagse mensen bezoeken Heerlen". Deze expositie in de openbare ruimte werd georganiseerd door de stichting "Vrouwen laten Heerlen glimlachen" .

60 levensgrote beelden van mensen werden in 2008 op diverse plekken in de stad geplaatst. De kunstenaar, Christel Lechner (Iserlohn 1947) heeft dit betonnen beeld gemaakt en beschilderd.

Steek over en ga verder op de Kruisstraat. Ga linksaf (Valkenburgerweg) en dan na 180 meter rechtsaf (Mercuriuspad) Dat is het pad vóór de hoge flat. Ga op het pad (iets verder dan de hellingbaan) naar links over het rooster het plein op.

De Duikster is een beeld van de Heerleenaar Theo Lenartz uit 2009 en herinnert aan de plek waar het Sportfondsenbad heeft gestaan aan de Euterpelaan.

Het Sportfondsenbad is op initiatief van "dokter Widdershoven" gebouwd, hij was het die in 1935 bij de opening als eerste in het water dook. In 1996 is het zwembad afgebroken.

Keer terug naar het Mercuriuspad en ga linksaf. Steek over en ga vervolgens aan de rechterkant van de straat (Homerusstraat) lopen tot net voorbij de rotonde.

Voor het gebouw van GGD Zuid Limburg aan de Het Overloon staat het beeld van kunstenaar Jean Houben (1942 - 1981). Dit beeld met de titel "Levensdrang" uit 1980 beeld het verhaal uit van de Romeinse dichter Vergilius die, vluchtend uit het brandende Troje, zijn behoeftige vader op de rug draagt. De 'zieke' klampt zich vast aan de dragende figuur en reikt naar de derde figuur. Deze derde figuur overstijgt als het ware het geheel en is de figuur die het leven weer aankan.

Steek over

Voor het DSM kantoor aan Het Overloon in Heerlen staat een bronzen fontein die het silhouet moet voorstellen van de DSM bedrijven in Geleen. Het water spuit in 192 stralen, 14 meter hoog en 8 meter ver. Dit kunstwerk is gemaakt door Arthur Sproncken in 1985.

Loop naar de hoofdingang van het DSM kantoor

Voor de deur van het hoofdkantoor van DSM aan Het Overloon in Heerlen staat sinds 1995 een boom die is gemaakt van chroom nikkel staal en roestvrijstaal. De kunstenaar is Egidius Knops (1945) heeft dit kunstwerk met de titel "Boom III" gemaakt.

Ga langs het gebouw en dan links aanhouden (langs het hekwerk blijven lopen) tot bij de grote poort. Aan de andere kant van het hek ziet u het beeld "mijnwerker en bouwvakker"

Ter gelegenheid van het 50 jarig bestaansjubileum van de Staatsmijnen heeft Charles Vos (1888 - 1954) een beeld gemaakt met de titel "Mijnwerker en bouwvakker". Dit kunstwerk uit 1952 was eerst te zien op de hoek van de Saroleastraat met de van der Maesenstraat aan de gevel van het hoofdkantoor van de Staatsmijnen (De boerderij) Het kunstwerk is in 1985 verplaatst naar het nieuwe hoofdkantoor van DSM aan Het Overloon.

Steek Het Overloon over en ga de Sint Angelastraat in. Die bevindt zich bijna recht tegenover deze grote poort. Na de eerste kruising in de Sint Angelastraat ziet u het volgende kunstwerk.

Het kunstwerk "cijfers en letters" is een werk van de Heerlenaar Theo Lenartz. Het werk heeft vanaf 1980 bij basisschool de Windwijzer gehangen. Omdat de school werd afgebroken is het kunstwerk opgeslagen. Cijfers, letters en geometrische vormen zijn zaken die bij een basisschool horen. Op 15 december 2016 werd het werk daarom opnieuw onthuld maar nu bij basisschool Eikenderveld aan de Sint Angelastraat 11. Dhr Lenartz heeft de compositie daarvoor moeten aanpassen i.v.m. met de wand waar het kunstwerk geplaatst ging worden. De bewonersraad heeft het kunstwerk laten reinigen en voor een nieuw ophangstelsel gezorgd. De gemeente heeft de ophanging voor haar rekening genomen.

Een paar meter verder

Sint Angelastraat 11 Het Mariabeeldje waar helemaal niets over bekend is.

Aan het einde van de straat rechtsaf en dan weer linksaf en dan weer
rechtsaf. (Laanderstraat) Aan het begin links staat het kunstwerk.

Shelter is de naam de twee opeengestapelde geometrische vormen van
cortenstaal die de relatie tussen de mens en de wereld waarin hij leeft
voorstelt. Dit beeld aan de Laanderstraat is gemaakt door Shlomo Koren
in 1993.

Ga verder en houdt rechts aan. Rechts naast de schouwburg staat het
volgende kunstwerk.

Het beeld in de waterpartij naast het PLT (de Schouwburg) aan het van
Grunsvenplein heeft de titel "Zonneruiter" en is in 1971 gemaakt door van
kunstenaar Arthur Spronken (1930 - 2018) De voorstelling is de torso van
een paard in brons op een stalen zuil. Het is een onderdeel van de door
de staatsmijnen en gemeente Heerlen geschonken fontein aan de
stadsschouwburg ter gelegenheid van de opening in 1961.

Loop nu over het plein in de richting van de Promenade, in de richting van
de ABN Amro Bank. Steek over en loop de Promenade op.

Op de Promenade in Heerlen ligt een twintig meter lange zegelboom
(sigillaria) van brons, gemaakt door Hans Lemmen in 2010. Dergelijke
bomen groeiden hier in het carboon tijdperk (300 - 360 miljoen jaar
geleden). Afdrukken van deze bomen zijn gevonden in de steenlagen
boven en onder de steenkoollagen.
Dit kunstwerk is een schenking van het Groene Kruis aan de gemeente
t.g.v. het 100 jarig bestaan van het Groene Kruis

Ga verder op de Promenade, voorbij de lange bank staat het volgende
beeld.

Op de Promenade in Heerlen staat het beeld met de naam, Monsieur Jacques Plechtig (1966) in Brons van Ludwig Oswald Wenckebach (Heerlen, 16 juni 1895 - Noordwijkerhout, 3 november 1962).

In Rotterdam staat / stond ook een Monsieur Jacques beeld van dezelfde kunstenaar. Opmerkelijk is dat dit beeld pas gegoten is na de dood van de kunstenaar.

Ga verder op de Promenade, deze gaat over in de Bongerd. Als u langs de voorzijde van Glaspaleis Schunck gaat komt u bij d'r Maatbül.

D'r Maatbül is een beeld uit 1988 van kunstenaar Sjef Drummen (1921 - 1996) en staat op de markt (Bongerd) in het centrum van Heerlen. Het beeld is een hommage aan vier tot vijf generaties marktkooplieden. Het bijna twee meter hoge bronzen beeld is op 15 juni 2005 her onthuld.

Ga verder in dezelfde richting op de Bongerd. Na 80 meter ziet u rechts trappen met daarop een beeld.

Op de trappen bij de Bongerd staat "De Wachter", een bronzen beeld uit 1990 van Twan Lendfers (Heerlen 1946). Het beeld valt bijna niet op helaas.

Ga aan het einde van de Bongerd linksaf en na 60 meter komt u bij het einde van de route.

Op zondag 12 maart 2017 werd een dichtregel van Manuel Kneepkens onthuld op het Wilhelminaplein. Kneepkens is geboren (1942) en opgegroeid in Heerlen.

"O, Mijnstad! Carboonzwart troje aan een mergelgele zee"

